

Wydatkowa sfera polskich finansów publicznych w 2010 roku. Kierunki reform sektora

Przemysław Kolanowski

Słowa kluczowe: finanse publiczne, budżet państwa, dług publiczny

Klasyfikacja JEL: H61, H63

Wstęp

Kondycja finansów publicznych świadczy o sile gospodarki danego państwa, a przede wszystkim o racjonalności oraz elastyczności działań podejmowanych przez rządzących. O stanie sektora publicznego decyduje bilans dochodów oraz wydatków publicznych, a także wysokość długu publicznego. W zależności od tego, jak kształtuje się bilans, mamy do czynienia z nadwyżką lub deficytem sektora finansów publicznych.

W Polsce obecnie wydatki przewyższają dochody, a owa tendencja utrzymuje się od dawna. Nie jest to korzystna sytuacja, gdyż utrzymywanie w dłuższej perspektywie ujemnej różnicy wymaga cyklicznego zadłużania się państwa, a to bardzo często powoduje, że kolejne zadłużenie wynika z konieczności spłaty już istniejącego. Pożądane jest zatem poszukiwanie rozwiązań redukujących dysproporcje sektora finansów publicznych oraz minimalizujących wartość zaciąganego długu publicznego.

W niniejszym artykule przedstawiono konstrukcję wydatków publicznych, stan zadłużenia Polski w 2010 roku, a także podjęto próbę wskazania kierunków reform sektora finansów publicznych.

Polskie finanse publiczne w 2010 roku

Funkcją finansów publicznych jest gromadzenie środków publicznych oraz ich rozdysponowywanie (art. 3 ustawy o finansach publicznych — dalej: ufp). Pochodzące z dochodów i przychodów środki publiczne przeznaczają się na wydatki publiczne oraz rozchody publiczne (art. 6 ust. 2 ufp). W zależności od kształtowania się poziomów wydatków oraz dochodów może zaistnieć sytuacja nadwyżki lub deficytu sektora finansów publicznych (przy czym obliczając te wartości nie uwzględnia się przepływów między jednostkami sektora).

Proces obliczania poszczególnych wartości czynników składających się na finanse publiczne nie jest jednakowy dla wszystkich krajów. Informacje dotyczące sektora mogą być publikowane według:

- standardu ESA 95 — obowiązuje w Unii Europejskiej, publikacja kwartalna, uwzględnia cały sektor instytucji rządowych i samorządowych;
- standardu GFSM2001 — stosowany przez Międzynarodowy Fundusz Walutowy, publikacja miesięczna obejmuje szczebel centralny, publikacja roczna zawiera cały sektor instytucji rządowych i samorządowych;
- standard krajowy — stosowany przez państwa zgodnie z przepisami krajowymi, publikacja miesięczna dotyczy budżetu państwa.

Ze względu na fakt, iż należymy do Unii Europejskiej, a ponadto aspirujemy do Unii Gospodarczo-Walutowej, dane dotyczące finansów publicznych zaprezentowane w tym artykule obliczono według standardu krajowego oraz standardu ESA 95.

Budżet państwa

Tworzenie budżetu na dany rok jest procesem skomplikowanym i podatnym na niedokładności. Ponieważ planowanie dochodów i wydatków ma charakter prognozy, rzeczywiste ich wartości uzależnione są od sytuacji makroekonomicznej oraz wahań kursów walutowych. Zestawienie obu stron budżetu zawiera się w ustawach budżetowych w poszczególnych latach [Stężewski, 2010]. Podczas tworzenia alokacyjnej części budżetu uwzględnia się wydatki zdeterminowane (sztywne) oraz wydatki.

Tabela 1.

Szacunkowe wykonanie budżetu w 2010 roku (w mln zł)

Wyszczególnienie	Wartość
Dochody	250 302
Wydatki	294 893
• obsługa długu krajowego	26 757
• obsługa długu zagranicznego	786
• składka płacona do budżetu UE	14 333
• dotacje dla FER	14 936
• dotacje dla FUS	38 112
• subwencje ogólne dla JST	47 185
• pozostałe	152 784
Wynik	-44 591

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

W tabeli 1. zestawiono dochody oraz wydatki budżetowe w 2010 roku. Osiągnięty dochód w wysokości 250,3 mld zł nie pokrył sumy ok. 294,9 mld zł przeznaczonej na wydatki.

czonej na wydatki. To spowodowało powstanie deficytu budżetowego w wartości blisko 44,6 mld zł. Jak wynika z powyższej tabeli, istotne pozycje wśród wydatków zajmowały koszty pożyczania środków na pokrycie deficytu, fundusze celowe: Fundusz Emerytalno-Rentowy oraz Fundusz Ubezpieczeń Społecznych oraz subwencje dla jednostek samorządu terytorialnego. Największą część w wydatkach ogółem przypadła komórce oznaczonej w tabeli 1. jako „pozostałe”. Pod tą pozycją kryją się pozostałe dotacje i subwencje, świadczenia na rzecz osób fizycznych, wydatki majątkowe oraz środki poniesione na współfinansowanie projektów z udziałem środków Unii Europejskiej.

Tabela 2.

Struktura wydatków budżetowych w 2010 roku wg działów (w mln zł)

Wyszczególnienie	Wartość (w tys. zł)
Gospodarka mieszkaniowa	1442,67
Nauka	4200,35
Administracja publiczna	11 544,56
Obrona narodowa	18 549,07
Obowiązkowe ubezpieczenia społeczne	71 786,82
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	12 921,63
Wymiar sprawiedliwości	9701,56
Obsługa długu publicznego	34 143,02
Różne rozliczenia	63 169,39
Oświata i wychowanie	1621,43
Szkolnictwo wyższe	11 722,44
Ochrona zdrowia	6864,33
Pomoc społeczna	14 157,37
Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	29 36,23
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	1448,15
Kultura fizyczna i sport	1774,42
Pozostałe*	26 910,44
RAZEM	294 893,88

* Rolnictwo i łowiectwo, Leśnictwo, Rybołówstwo i rybactwo, Górnictwo i kopalnictwo, Przetwórstwo przemysłowe, Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę, Handel, Hotele i restauracje, Transport i łączność, Turystyka, Działalność usługowa, Informatyka, Urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa, Edukacyjna opieka wychowawcza, Gospodarka komunalna i ochrona środowiska, Ogrody botaniczne i zoologiczne.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

W tabeli 2. przedstawiono strukturę wydatków budżetowych ze względu na działy gospodarki. Najwięcej środków budżetowych przeznaczono na obo-

wiązkowe ubezpieczenia społeczne oraz różne rozliczenia, odpowiednio 24,34% i 21,42% całości wydatków. Kolejne wydatki, które determinują poprawne funkcjonowanie państwa, to obrona narodowa 6,29%, wymiar sprawiedliwości 3,29%, bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa 4,38% oraz administracja publiczna 3,91%. Pomoc społeczna i ochrona zdrowia pochłaniają 7,19% wydatków, natomiast edukacja blisko 6%. Niemal 12% środków publicznych przeznaczono na obsługę długu publicznego. Ta grupa wydatków jest szczególnie ważna i powinna być regulowana priorytetowo, ze względu na wpływ terminowej realizacji zobowiązań na ocenę agencji ratingowych. Pozytywny rating informuje inwestorów o wypłacalności danego kraju, czyli o bezpieczeństwie i stabilności [Uryszek, 2010].

Po analizie danych zawartych w powyższej tabeli można stwierdzić, iż zdecydowaną większość wydatków stanowią wydatki zdeterminowane. Ich ewentualna redukcja wymagałaby głębokich procesów, ponieważ gwarantuje je obowiązujące prawo. Wydatków elastycznych jest stosunkowo mało. Struktura wydatków o takiej postaci w dużym stopniu ogranicza możliwość zmiany sposobu alokacji dochodów, co wpływa na odsunięcie na dalszy plan inwestycji.

Sektor instytucji rządowych i samorządowych

Bilans sektora instytucji rządowych i samorządowych (*general government*) obejmuje nieco szerszy zakres dochodów i wydatków publicznych, aniżeli te uwzględnione w budżecie państwa. W związku z tym występują różnice w sposobie obliczania poszczególnych wartości finansów publicznych.

Tabela 3.

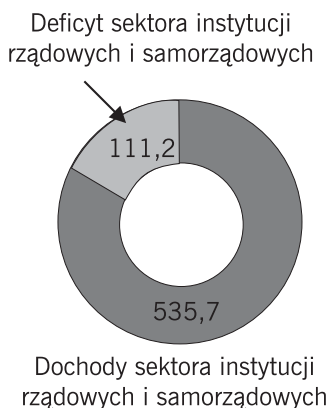
Zestawienie dochodów i wydatków sektora instytucji rządowych i samorządowych (w mld zł)

Wyszczególnienie	Wartość
Dochody	535,7
Wydatki	646,9
• wynagrodzenia (łącznie ze składkami)	142,3
• zużycie pośrednie	87,4
• świadczenia socjalne	241,2
• odsetki	38
• akumulacja	78,8
• pozostałe	59,2
Wynik	-111,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

Zawarte w tabeli 3. dane przedstawiają całościowe dochody oraz wydatki publiczne sektora instytucji rządowych i samorządowych w 2010 roku. Obliczenia dokonano zgodnie z unijną metodologią ESA 95. Grupą pochłaniającą

najwięcej środków publicznych, ok. 37,3%, były świadczenia socjalne. Około 15 punktów procentowych mniej przeznaczono na uposażenia pracowników sektora publicznego, zatem blisko 60% wydatków publicznych stanowiły środki przekazane społeczeństwu w formie pieniężnej. Ponad połowę mniej, bo niemal 26% wszystkich wydatków, pochłonęły nakłady na produkcję wyrobów i usług w sektorze publicznym. Najmniej, gdyż ok. 5,9% wydatków, stanowiły odsetki od zaciągniętych zobowiązań.

Rys. 1.

Wydatki sektora instytucji rządowych i samorządowych w 2010 roku (w mln zł)

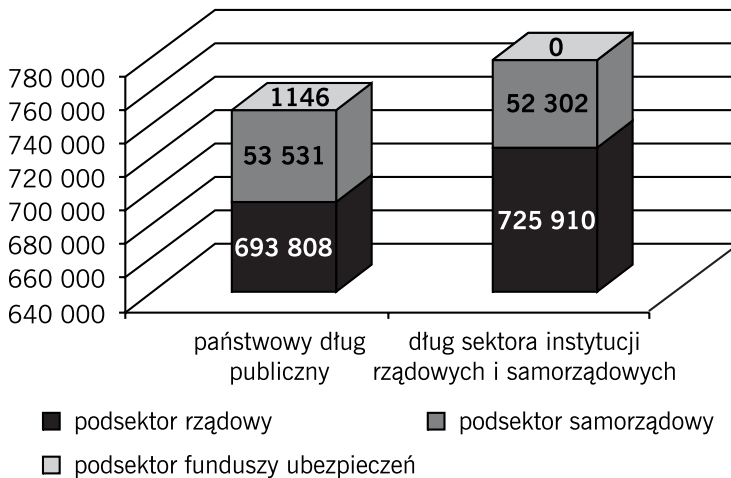
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

W roku 2010 sektor instytucji rządowych i samorządowych odnotował ujemny bilans dochodów i wydatków publicznych. Uzyskany dochód 535,7 mld zł nie wystarczył na pokrycie strony wydatkowej w kwocie 646,9 mld zł (rysunek 1.). W związku z tym na deficyt sektora wyniósł blisko 111,2 mld zł.

Dług publiczny

Aby zachować prawidłowe funkcjonowanie organów państwowych oraz ogółu prywatnych podmiotów egzystujących w obrębie państwa, zachodzi konieczność uzupełnienia ujemnego bilansu dochodów i wydatków publicznych. Ponieważ podobne problemy nękają wiele krajów, poszczególni ministrowie finansów stosują podobne rozwiązanie — zadłużają państwo.

Definicja długu oraz sposób obliczania, podobnie jak przy deficycie, różnią się w zależności od przyjętego standardu. W metodologii krajowej przyjmuje się nazwę państwowy dług publiczny. PDP obejmuje zobowiązania z tytułu wyemitowanych skarbowych papierów wartościowych, zaciągniętych kredytów i pożyczek oraz zobowiązań wymagalnych, nie uwzględnia się natomiast wzajemnych zobowiązań między jednostkami sektora [Marchewka-Bartkowiak, 2008]. Zgodnie ze standardem ESA 95 zadłużenie definiuje się jako EDP — dług sektora instytucji rządowych i samorządowych.

Rys. 2.**Zadłużenie państwa w 2010 roku (w mln zł)**

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

Na rysunku 2. pokazano strukturę zadłużenia państwa w 2010 roku według podsektorów. Dług sektora instytucji rządowych i samorządowych osiągnął blisko 778,2 mld zł, państwowy dług publiczny zaś 748,5 mld zł. Największy udział (85,5%) w długi sektora miały dłużne papiery wartościowe, natomiast kredyty i pożyczki stanowiły pozostałe 14,5% EDP. W strukturze PDP dominujący udział miał dług Skarbu Państwa, który na koniec roku 2010 wyniósł ok. 701,85 mld zł. Oczywisty jest fakt, iż zdecydowaną większość długu stanowiły obligacje skarbowe (79,8%), mniejszość zaś kredyty i pożyczki (20,2%). Zobowiązania kredytów dotyczyły podmiotów: Europejskiego Banku Inwestycyjnego, Banku Światowego oraz Klubu Paryskiego. Warto nadmienić, iż finansowanie potrzeb pożyczkowych państwa realizowane było w głównej mierze na krajowym rynku finansowym (72,2%). Zobowiązania w obcej walucie stanowiły 27,8% (euro — 19,8%, dolar, jen, frank — 8%). Taka struktura według miejsca zadłużenia była efektem przyjętej na lata 2011–2014 strategii zarządzania długiem sektora finansów publicznych.

Kierunki reform wydatkowej strony sektora finansów publicznych

Występowanie deficytu budżetowego oraz długu publicznego jest obecnie stałym zjawiskiem w finansach publicznych wielu krajów. Rosnące wydatki oraz niekorzystne zmiany w ich strukturze powodują, że deficyt sektora finansów publicznych rośnie, a to pogłębia problem zadłużenia. Historia pokazuje jednak, że można wyjść z niekorzystnej sytuacji, jak choćby w Hiszpanii w latach 1994–1997 czy Wielkiej Brytanii w latach 1981–1988 [Miklaszewicz, 2007]. Polska jako niepełny uczestnik Europejskiej Wspólnoty aspiruje do grona krajów strefy euro, a żeby tak się stało konieczne jest spełnienie kryterium

konwergencji uchwalonych w Maastricht. W tym celu wskazana jest obserwacja oraz poddawanie analizie doświadczeń pozostałych członków Unii Europejskiej. Większość z krajów UE-15 dokonuje cięć wydatków w niemal każdej dziedzinie gospodarki, ustalając wręcz nieprzekraczalne limity [Tarschys, 2009].

Przesłanki dotyczące zmniejszenia deficytu sektora finansów publicznych oraz zadłużenia powinny wynikać także z potrzeby ustabilizowania sektora w długim czasie. Odważne, aczkolwiek racjonalne, decyzje wpłyną nie tylko na stan sektora, ale również na świadomość finansową przyszłych pokoleń. Aby podążać w kierunku niwelowania deficytu oraz systematycznego oddłużania kraju należy:

- obniżyć wydatki ponoszone na administrację i konsumpcję rządową;
- dokonać racjonalnych cięć w transferach socjalnych;
- zmniejszyć obciążenia systemu emerytalnego.

O trudnościach, jakie pojawiają się w obliczu próby zredukowania konsumpcji publicznej, przekonali się Hiszpania i Wielka Brytania. Jak już wcześniej wspomniano, kraje te odniosły sukces, zatem to powinno wzmocnić przekonanie polskiego ministra finansów, iż warto poruszyć te zagadnienia. Przede wszystkim należałoby przeanalizować wielkość zatrudnienia w administracji publicznej. Proces cyfryzacji na świecie osiąga bardzo wysoką dynamikę, zmierza się w kierunku ułatwienia wszelkich procesów społeczno-gospodarczych, jak choćby rozliczenia podatkowe czy rejestracja działalności gospodarczej przez łącze internetowe. Zgodnie z badaniem przeprowadzonym przez GUS [2010b] w 2010 roku blisko 70% społeczeństwa posiadało w domu co najmniej jeden komputer. Mniejszy odsetek, ok. 57% gospodarstw domowych, posiadało dostęp do szerokopasmowego Internetu. Zatem kolejnych oszczędności należy szukać w systematycznej rezygnacji z wersji papierowej dokumentów wydawanych przez organy państwowe na rzecz wersji elektronicznej (co również pozytywnie oddziaływałoby na środowisko naturalne). Kolejna kwestia dotycząca konsumpcji publicznej to fundusz płac. Warto poszukać rozwiązań uzależniających wysokość uposażenia oraz nagród od efektywności pracy. Oczywiście jest to zagadnienie niełatwe i wymagałoby dużej ostrożności w wyznaczaniu kryteriów oceny pracy. W sektorze prywatnym takie zjawiska przynoszą wymierne korzyści, dlatego wydaje się, że rozsądnie zbudowane kryterium efektywności pracy oraz likwidacja zbędnych etatów istotnie wpłynęłaby na obniżenie wydatków na administrację. Kontrowersje zapewne zrodziłyby pomysł skorelowania uposażenia pracowników Sejmu z wydajnością pracy, bądź wręcz przypisanie im odpowiedzialności za podejmowane decyzje i wprowadzone ustawy. Taka odpowiedzialność za wydatkowanie środków publicznych mogłaby znacząco wpłynąć na efektywność zarządzania, tak by zbędne wydatki osiągnęły minimum.

Obniżenie konsumpcji rządowej oraz administracyjnej celowo umieszczono jako pierwszy czynnik w procesie zmian w wydatkowaniu środków publicznych [Schick, 2009]. Śmiała redukcja kosztów związanych z funkcjonowaniem

Sejmu oraz organów państwowych stałoby się impulsem do zmian w pozostałych działach gospodarki. Następstwem takiego działania byłoby przeświadczenie społeczeństwa, że ministerstwo finansów rzeczywiście poszukuje oszczędności, ponadto zaczyna proces redukcji wydatków od własnej jednostki. Kiedy [Miklaszewicz, 2007] w 1993 roku gospodarka hiszpańska doznała recesji, rząd podjął decyzję o szybkich cięciach. Cięcia dotyczyły głównie sektora publicznego, a redukcja konsumpcji rządowej o 25% oraz ograniczenie liczby pracowników i ich wynagrodzeń znacznie przyczyniły się do spadku wydatków całkowitych do 2000 roku o 8 pkt proc. Podobne wydarzenia miały miejsce w Wielkiej Brytanii na początku lat 80. i 90. XX wieku. Ówczesna sytuacja makroekonomiczna była najgorsza od czasów wojny, a proces reform podzielono na dwie fazy. Pierwsza, z roku 1981, dotyczyła obniżki wydatków administracji publicznej o 12 pkt proc., a to wpłynęło na spadek wydatków całkowitych w ciągu 7 lat o 10,5 pkt proc. W drugiej fazie (lata 1993–1999) zmniejszono konsumpcję rządową o 2 pkt proc., a całe wydatki o 7 pkt proc.

Po ograniczeniu konsumpcji publicznej oraz rozpowszechnieniu idei oszczędzania, kolejnym krokiem byłyby cięcia transferów socjalnych. Aby zoptymalizować system zasiłkowy należałoby podjąć wszelkie starania, których celem stanowiłaby minimalizacja nadużyć. Postuluje się również obniżenie wysokości zasiłków dla bezrobotnych i przeniesienie tych środków do instytucji zajmujących się aktywizacją zawodową. Z danych opublikowanych przez GUS [2010a] wynika, że w 2010 roku pracę nierejestrowaną podjęło ok. 732 tys. osób, wartość wytworzonych przez nich dóbr i usług szacuje się na 10–25% PKB. Można przypuszczać, iż część osób tworzących szarą strefę było beneficjentami systemu zasiłkowego. Pomimo tego, że obniżenie zasiłków nie przyniosłoby bezpośrednich oszczędności, jednak przyczyniłoby się do wzrostu aktywizacji zawodowej. To z kolei zaowocowałoby zwiększeniem liczby podmiotów gospodarczych oraz miejsc pracy. Wakaty spowodowałyby wzrost osób zatrudnionych i spadek poziomu bezrobocia. Tu również warto spojrzeć na doświadczenia Hiszpanii i Wielkiej Brytanii. Problem nadużyć w kwestii transferów socjalnych dotyczył te kraje zarówno w okresach recesji z końca XX wieku, jak i z okresu od 2007 roku do czasu obecnego. Rozwiązaniem okazały się istotne cięcia transferów, poprzedzone zracjonalizowaniem przyznawania uprawnień do świadczeń. Hiszpanie zredukowali liczbę osób uprawnionych do zasiłków o 14 pkt proc., a wartość całych transferów zmniejszono o 4%.

O problemie z finansowaniem systemu emerytalnego w Polsce świadczy wielkość dotacji do Funduszu Emerytalno-Rentowego oraz Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tabela 1.). Taka sytuacja dotyczy większości krajów OECD. Polski system emerytalny opiera się głównie na zasadzie solidarności pokoleniowej, a w świetle reformy emerytalnej z 1999 roku także na zasadzie systemu kapitałowego. W wyniku zastosowania rozwiązania pokoleniowego świadczenia emerytalne przekazywane osobom uprawnionym pochodzą z sumy składek osób ubezpieczonych w systemie. Wielkość składki przekazywa-

nej do systemu widnieje w postaci wirtualnego zapisu na poszczególnych kontach w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych.

Aby ograniczyć obciążenie systemu emerytalnego należy podjąć starania zreformowania całego systemu. Niezbędne jest ujednoczenie kryteriów osiągnięcia uprawnień emerytalnych. W Polsce istnieją duże rozbieżności między poziomem wieku emerytalnego poszczególnych grup zawodowych. W świetle obecnych problemów sektora finansów publicznych nie ma podstaw do utrzymywania przywilejów emerytalnych służb mundurowych w postaci takiej jak dotychczas. Według autora należy wszystkie grupy zawodowe objąć powszechnym systemem emerytalnym. Uwzględniając fakt, iż specyfika pracy pomiędzy grupami się różni, należałoby każdą z nich przeanalizować oddzielnie. Projekty reform systemu emerytalnego służb mundurowych powstają w wielu państwach UE. Obecny [Thurley, 2011] wiek emerytalny wśród służb mundurowych w Wielkiej Brytanii to 55 lat przy minimum 25 latach pracy, a ma nastąpić podniesienie tegoż wieku o 5 lat.

Głębokich zmian wymaga także standard wyliczania wysokości emerytury. System cechuje mała przejrzystość, duży stopień skomplikowania oraz brak powiązania z wysokością poniesionych składek. Niezbędne jest uproszczenie systemu oraz ścisła korelacja oszczędzanych środków z wysokością świadczenia emerytalnego. Pożądane byłoby również powolne przechodzenie do systemu kapitałowego i rezygnacja z pokoleniowego, a w szerszym zakresie — dążenie do braku obciążenia świadczeniami budżetu państwa, chociaż proces ten byłby niezwykle trudny, ze względu na niekorzystne zmiany w strukturze demograficznej [Jajko-Siwek, 2008]. Ponieważ współczynnik obciążenia systemowego¹ stale rośnie, zmian wymagałaby wysokość świadczeń emerytalnych. Zmniejszeniu musiałyby ulec bardzo wysokie świadczenia i — choć jest to pomysł kontrowersyjny — w połączeniu z powyższymi rozwiązaniami powinien doprowadzić w dłuższym horyzoncie do powolnego zrównywania się wartości świadczeń koniecznych do wypłacenia z wartością sum wpływających do systemu. Przy reformie polskiego systemu emerytalnego warto przeanalizować niektóre z rozwiązań kanadyjskiego systemu. W Kanadzie, podobnie jak w Polsce, system opiera się na trzech filarach [Tamagno, 2005]. Pierwszy i drugi są obowiązkowe, natomiast trzeci jest dobrowolny. Najwięcej kontrowersji budzi I filar, który ma za zadanie zapewnić emeryturę wszystkim, bez względu na staż pracy (wymogiem jest zamieszkiwanie terytorium kraju przez 10 lat). II filar to ubezpieczenie obowiązkowe (na zasadzie ZUS-u, natomiast III filar stanowi połączenie OFE z pozostałymi formami oszczędzania (np. IKE).

¹ Współczynnik obciążenia systemowego — relacja liczby osób uprawnionych do świadczenia emerytalnego i liczby osób ubezpieczonych.

Podsumowanie

Stan polskich finansów publicznych w 2010 roku wskazywał na konieczność podjęcia istotnych reform. Wskaźniki makroekonomiczne krajów OECD czy UE ulegają pogorszeniu. Obecne działania polityki budżetowej poszczególnych krajów odbywają się w atmosferze recesji. Warto się zastanowić zatem, w jaki sposób przeciwdziałać takim sytuacjom oraz skutecznie im zapobiegać.

Odważnych reform wymaga strona wydatkowa finansów publicznych. Konieczna jest zmiana w strukturze wydatków, gdzie największy udział mają wydatki zdeterminowane. By to osiągnąć należy dokonać głębokich przemian instytucjonalnych. Wszelkie działania zmierzające do redukcji wydatków publicznych, a bezpośrednio służące poprawie stanu sektora finansów publicznych, muszą nosić cechy racjonalności oraz efektywności. Pomimo że proces reform jest niełatwy, jak pokazuje przykład Hiszpanii czy Wielkiej Brytanii, można go zrealizować.

Bibliografia

- GUS, 2010a, *Praca nierejestrowana w Polsce w 2010 roku*, Departament Pracy, Warszawa; http://www.stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/gus/PUBL_pw_praca_nierejestrowana_w_2010.pdf
- GUS, 2010b, *Spółeczeństwo informacyjne w Polsce*, Warszawa; http://www.stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/gus/PUBL_nts_spolecz_inform_w_polsce_2006-2010.pdf
- Jajko-Siwek A., 2008, *Wpływ starzenia się społeczeństwa na poziom wydatków emerytalnych w FUS w Polsce*, „Zeszyty Naukowe” nr 103, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Poznaniu, Poznań.
- Kańduła S., Kotlińska J., Przybylska J., 2010, *Racjonalizacja wydatków budżetowych sposobem ograniczenia długu SP w Polsce*, „Zeszyty Naukowe” nr 141, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu, Poznań.
- Kijek I., Olejnik I., 2010, *Finanse publiczne w państwach Unii Europejskiej — analiza porównawcza*, „Zeszyty Naukowe” nr 141, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu, Poznań.
- Marchewka-Bartkowiak K., 2010, *Problem redefinicji długu publicznego w UE oraz w Polsce*, *Seminarium Naukowe NBP*, Warszawa; http://www.nbp.pl/badania/seminaria_files/14ix2010.pdf
- Marchewka-Bartkowiak K., 2010, *Problemy związane z finansowaniem systemu emerytalnego z budżetu państwa w Polsce*, „Zeszyty Naukowe” nr 141, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu, Poznań.
- Marchewka-Bartkowiak K., 2008, *Ryzyko w zarządzaniu długiem publicznym w świetle teorii finansów i praktyki państw Unii Europejskiej*, „Zeszyty Naukowe” nr 103, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Poznaniu, Poznań.
- Miklaszewicz S., 2007, *Doświadczenia wybranych krajów Unii Europejskiej w zwalczaniu deficytu budżetowego*, „Zeszyty Naukowe” nr 22, Wydawnictwo Szkoły Głównej Handlowej, Warszawa.
- Ministerstwo Finansów, 2010, *Raport roczny — dług publiczny 2010*; http://www.mf.gov.pl/_files/_dlug_publiczny/obligacje_hurtowe/raporty_roczne/raport_roczny_2010.pdf
- Ministerstwo Finansów, 2011, *Informacja kwartalna o sytuacji makroekonomicznej i stanie finansów publicznych. Maj 2011*, Warszawa; http://www.mf.gov.pl/_files/_kwartalna/informacja_kwartalna_maj_2011.pdf

- Ministerstwo Finansów, 2011, *Sprawozdanie z wykonania budżetu państwa*, Warszawa; [http://www.mf.gov.pl/_files/_budzet_panstwa/sprawozdania_roczne/2010/2011_0601_sprawozd_z_wyk_budzetu_panstwa_za_2010_rok_tom_i_\(format_pdf\).zip](http://www.mf.gov.pl/_files/_budzet_panstwa/sprawozdania_roczne/2010/2011_0601_sprawozd_z_wyk_budzetu_panstwa_za_2010_rok_tom_i_(format_pdf).zip).
- Schick A., 2009, *Budgeting for Entitlements*, Volume 2009/2, OECD Journal on Budgeting, OECD.
- Stężewski S., 2010, *Planowanie budżetowe. Rozwiązania prawne i praktyka w Polsce*, „Zeszyty Naukowe” nr 141, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu, Poznań.
- Tamagno E., 2005, *The Canadian Pension System*, Ottawa; <http://www.ier.hit-u.ac.jp/jprc/soukai2005/tamagno-ppt.pdf>.
- Tarschys D., 2009, *The Challenge of Decremental Budgeting*, „Journal on Budgeting” Volume 2009/2, OECD.
- Thurley D., 2011, *Police Pension Scheme*, London; <http://www.parliament.uk/briefing-papers/SN00700.pdf>.
- Uryszek T., 2010, *Alokacja dochodów budżetu państwa w Polsce*, „Zeszyty Naukowe” nr 141, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu, Poznań.
- Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych*, 2009, DzU nr 157 poz. 1240.
- Węgrzyn M., 2010, *Problemy finansów publicznych a system ubezpieczeń społecznych w Polsce*, „Zeszyty Naukowe nr 141”, Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu, Poznań.
- Wielądek R., 2011, *Doświadczenia wybranych krajów strefy euro w obszarze finansów publicznych i wnioski dla Polski*, „Zeszyty Naukowe” nr 30, Wydawnictwo Szkoły Głównej Handlowej, Warszawa

A b s t r a c t Expenditure sphere of Polish public finances in 2010. Trends in sector reform

A

Strength of country depends on its public's finance condition. Recently most of European's governments had a problem with the budget and the public debt. The same circumstances were in Polish public finance. In 2010 expenditures exceeded incomes, value of the budget deficit was about 45 billion zlotys. In compliance with ESA 95 standard the general government deficit reach almost 111.5 billion zlotys. That situation had impact to the public debt which amount 748.5 billion (the general government debt amount 778.2 billion zlotys). Although Poland had met convergence criterion, the public finance need reforms. In the article were presented three solutions. First of all, expenditures connected with the public administration and government consumption should be reduced. Secondly, reasonable cuts of benefits, especially unemployment benefits and groundless benefits, could bring savings which will be transferred to institution that manage the vocational activation. In the third place, the pension system needs intense reforms. System should be standardize and all of privileges have to be eliminated. Those solutions would be the beginning of greater changes.